

OKULSUZ EĞİTİM UYGULAMASINA İLİŞKİN YENİ YAKLAŞIMLAR – Tutoring Örneği'nin Eleştirisi –

Mustafa GÜNDÜZ*

Özet

Bu çalışmada okul dışı eğitim uygulamalarının yeni ve farklı bir versiyonu olan Tutoring yöntemi değerlendirilmektedir. Özel ders verme metodunun (Tutoring) ne olduğu, temel olarak neleri öğördüğü, eğitim bilimine getirdiği yenilikler, avantajları ve dezavantajları, genel geçerliği, temel iddiaları ile Türk ve dünya eğitimindeki yeri ve önemi üzerinde durulmaktadır.

Araştırmada yeni bir öğrenme ve öğretme yöntemi olan özel ders verme metodunun tarihi serüveni, okulsuz toplum ile olan bağlantıları karşılaştırmalı olarak ele alınmaktadır. Bu bağlamda "tutoring," okulsuz toplum ve "home schooling" uygulamalarının farklı bir versiyonu olarak düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Özel ders verme, okulsuz toplum, okulsuz eğitim

Giriş

Okul dışı eğitim uygulamalarının başlangıcını 19. yüzyılın başlarına kadar götürmek mümkündür. Öncelikle Batı ülkelerinde sanayi toplumunun ortaya çıkmasıyla birlikte önemli hale gelmeye başlayan okul, aradan çok fazla süre geçmeden bazı bilim adamları ve pedagoglar tarafından eleştirilmeye başlanmış ve okula alternatif eğitim ve öğretim yöntemleri ortaya konulmuştur. J.J. Rousseau tarafından yazılan "Emile" bunlar içerisinde ilk örneği teşkil ederken, 1935'lerde B. Russel tarafından okul ciddi bir şekilde eleştirilme tutulmuştur. 70'li yıllara gelindiğinde ise İ. İllich'in "Okulsuz Toplumu" okul dışı eğitim tartışmalarını popüler bir düzleme taşımıştır. Bunlar ve benzeri tartışmalardan sonra, özellikle Batı ülkelerinde bu günlerde de bazı okul dışı uygulama örneklerinin olduğu görülmektedir. Bunlardan birisi de "özel ders verme metodu" olarak bilinen "Tutoring" yöntemidir.

Bu çalışmada, UNESCO kuruluşu olan *Uluslararası Eğitim Akademisi*(IAE)'nin, Uluslararası Eğitim Bürosu(IBE) tarafından yayımlanan, eğitimsel araştırma serilerinin 5. kitapçığı 'Tutoring'de (Topping, 2000, 1-2) ele alınan eğitimsel yöntem farklı yönleri ile değerlendirilecektir. Bununla birlikte, bu yeni yöntemin genel eğitim sürecindeki ortaya çıkış serüveni ve Türk eğitim sistemine olası katkıları tartışılmaktadır.

Yazar (K.Topping), bu çalışmada genelde herkesin, özelde ise çocukların öğrenme stratejilerine yeni bir metot getirdiği iddiasındadır. Bu iddiasını temellendirecek varsayımlar üretmekte ve bunları doğrulayıcı araştırma bulguları sunmaktadır. Bu çalışmada söz konusunu araştırmanın değerlendirmesini yapabilmek için aşağıdaki sorulara Tutoring metni çerçevesinde cevaplar aranacaktır:

* Arş. Gör. Dr.; Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Elazığ

Yazarın öne sürdüğü iddiaların temelleri nelere dayanmaktadır?
Tutoring yönteminin eğitim bilimine getirdiği iddia edilen yenilikler nelerdir?
Tutoring yöntemi neleri öngörmektedir? Nasıl uygulanmaktadır?
Yazarın öne sürdüğü öğrenme ve öğretme metodunun avantajları nelerdir?
Söz konusu çalışmanın geçerliliği nedir?
Olası dezavantajları neler olabilir?

Özel ders verme yetmişli yılların *okulsuz toplum* öngörüsünün devamı sayılabilir mi?

Türk eğitim sisteminde özel ders vermenin yeri nedir ya da neler olabilir?

Özel ders verme, başlığıyla yayınlanan kitapçık 10 bölümden oluşmaktadır. Bu başlıklar şunlardır: *Gerçek yaşam amaçları, soru sorma ve hızlandırma, kontrol ve yanlışları doğrulama, tartışma ve ödüllendirme, destekleme ve yeniden inceleme, yazma: planlama ve düzeltme, matematik: onu gerçek yap ve özetle, eksiğini tamamlama ve ortaklarına uydurma, eğitimi ve materyalleri geliştirme, izleme ve geri bildirim verme.*

Kitapçığın ilk dört bölümü özel ders vericiler için, yeni metodun genel prensiplerinin neler olduğunu tanıtmaya ayrılmıştır. Sonraki üç bölüm özel ders vericilerin okuma, yazma ve matematik derslerini öğretmedeki uymaları gereken genel prensiplerin neler olduğuna, son üç bölüm ise, özel ders vermenin organize edilmeyle ilgili kurallara ayrılmıştır.

Kitapçıkta her bölüm yazar tarafından sistematik bir tarzda ele alınmıştır. Araştırmanın önemine yönelik uzun bir giriş kısmı ve genel geçerliğine yönelik sonuç bölümü bulunmaktadır. Öncelikle belirlenen konular hakkında araştırma bulgularına, daha sonra da bu bulgulara yönelik olarak pratik uygulamalara/örneklemelere yer verilmiştir.

“Özel Ders Verme Metodu” (Tutoring) Nedir?

Yazar çalışmasına ‘tutoring’ kavramının tanımını yapmakla başlamaktadır. Yazara göre “özel ders verme” şöyle tanımlanmaktadır: Profesyonel olmayan eğitimcilerin amaçlı ve sistematik bir yolla etkileşimli bir şekilde diğerlerinin öğrenmelerini desteklemeleri ve onlara yardım etmeleridir. Bu genellikle bire bir çift olarak (iki kişi ile) yapılır (Topping, 2000, 1). Tanımdan özel ders vermenin bir çeşit birlikte ders çalışma olduğu çıkarılabilir. Bu metodun uygulanabilmesi için neler öngörülmektedir? Bunun eğitim açısından önemsenmesi gereken yönleri nelerdir?

Genel olarak çalışmanın tamamında, eğitim tarihine çok yabancı olmayan bir eğitim kavramından ve onun uygulama özelliklerinden söz edilmektedir. Özel ders verme çok eski bir uygulamadır. Eski Roma’da, Yunan’da hatta onlardan da önce eski metinlerin kayıtlarına girmiştir. Yüzyıllardan beri popüleritesi azalıp çoğalmakta ama hiçbir zaman kaybolmamaktadır (Topping, 2000, 6). Yazar tarafından özel ders verme metodunun bu günün koşullarında uygulanmasında bazı yeniliklere ve değişikliklere dikkat çekilmekte ve çeşitli öneriler de verilmektedir.

“Özel Ders Verme Metodu”nun Avantajları Nelerdir?

Yazar özel ders verme yöntemiyle öğrenmede şu avantajların sağlanabileceğini öngörmektedir: Daha fazla alıştırma yapma, daha fazla aktivite ve çeşitlilik, daha fazla bireyselleşmiş yardım alanı, daha fazla soru sorma, daha basit kelime öğrenimi, daha fazla modellik yapma ve demonstrasyon (gösterim), daha fazla yerel ve ilgili örnek görme, yanlış anlamının daha fazla dışa vurumu, daha fazla kişisel destekleme ve kendi kendini düzeltme imkanın, daha fazla geri bildirim, ödüllendirme ve övgü,

genelleştirme için daha fazla fırsatlar, öğrenmenin içine daha fazla nüfuz etme (doğruyu sorgulama, yanlışın farkına varma, üst bilgi), daha fazla öz düzenleme ve öğrenme süreçlerine hakim olma (Topping, 2000, 6-7).

“Özel Ders Verme Metodu”nun Olası Dezavantajları Nelerdir?

Yazar bu yöntemin olası dezavantajlarını da şöyle sıralamaktadır: “Özel ders vericiler muhtemelen okuldaki öğretmenlerden daha zayıf ve tecrübesizdirler, yaptıkları yanlışlar daha ciddi ve elde ettikleri tespitler daha az güvenilir bir niteliktedir, özel ders verenler yanlış şeyleri doğru şeylermiş gibi öğretebilirler, sabırlı olamayabilirler (Topping, 2000, 7).

“Özel Ders Verme Metodu” Nasıl Uygulanır?

Bu metodun uygulamasını yazar şu şekilde belirlemektedir. Özel ders verme yönteminde profesyonel eğitimcilerden oluşan organize bir ekip ve bu ekibi yöneten bir başkan bulunmaktadır. Bu organizasyondaki kişiler, öğrencilerin almaları gereken dersler ve onlara yardım edecek (özel ders verecek) kimseler hakkında gerek bilgi, gerekse arşivlere sahiptirler. Özel ders almak isteyen öğrenciler bu organizasyonun ilgili birimine başvurmakta ve almak istedikleri ders konusunda onlara ihtiyaçlarını bildirmektedirler. Onlar da gerekli özelliklere sahip özel ders vericileri bulmaktadır. Burada önemli olan her iki tarafın özelliklerinin bir birleriyle örtüşmesidir. Özel ders verecek olan kimse bir öğretmen ya da profesyonel bir eğitimci değildir. Sadece ders alacak olan öğrenciden seviye olarak biraz daha üst seviyede bulunan birisidir. Bu kimse bir öğrenci olabileceği gibi eğitim almış birisi de olabilir. Burada önemli olan, özel ders verecek olan kimsenin konuları, ders vereceği öğrenciden biraz daha iyi bilmesi gerekliliğidir.

Yazar bu yöntemin uygulanabilmesi için belirli bir mekanın gerekli olmadığını belirtmektedir. Evde, okulda uygulanabileceği gibi özel ders verme işlemini organize eden heyetin belirleyeceği her hangi bir yerde de gerçekleştirilebilir. Ancak ortamın birlikte çalışmaya elverişli olması gereklidir, motivasyonu ve verimi düşürücü fiziki ve psikolojik rahatsızlık verici çevresel etkilerin olmaması gerekmektedir.

Özel ders verme işlemini düzenleyen ekip, sürecin kurallarını, maliyetini ve kişiler arası uygulama kurallarını belirlemektedir. Ders verme işlemi başlamadan önce sürecin kuralları taraflara söylendiği gibi, özel ders vermenin kuralları da kısa bir seminer şeklinde ilgililere iletilmektedir. Program başlamadan önce esaslı bir hazırlık yapılmaktadır.

“Özel Ders Verme Metodu”nun Geçerliliği

Özel ders verme (tutoring) öğretme ve öğrenme stratejileri içerisinde önemli bir yere sahiptir. Ancak bu metod, tüm dünyada ve her istenilen ortamda Topping'ın çalışmasında söylenen etkisini ve etkinliğini gösteremeyebilir. Bu yönüyle bir genellik arz etmeyebilir. Tutoring yazarı Topping ortaya attığı bu yeni öğretim yönteminin dünyanın her yerinde geçerli olamayabileceğini şöyle ifade etmektedir: Araştırma raporunda belirtilen etkililik sizin bulunduğunuz yerde etkisini gösteremeyebilir ve doğru çıkmayabilir (Topping, 2000, 8). Bu durumun sebebinin ne/ler olabileceği konusunda yazar bilgi vermemektedir. Ancak sebep olarak; kültürel ve toplumsal farklılıklar gösterilebilir

Çeşitli kültürlerde, kişiler arası birebir ilişkilerin çok farklı algılamaları ve uygulamaları bulunabilir. Dolayısıyla bu çalışmada anlatıldığı şekliyle özel ders verme her yerde ve her zaman uygulanılabilecek bir yöntem olarak görülmemektedir. Bir başlangıç aşaması olması nedeniyle etkili ama spesifik bir yöntem olarak görüle-

bilir. Geliştirilme, değiştirilme ve üzerinde çeşitli durumlara uyarılma çalışmaları yapılabilir. Bunlar özel ders verme yönteminin olası dezavantajları olarak görülebilir.

“Özel Ders Verme Metodu”nun Kökenleri

Özel ders verme yöntemi genel içerik anlamında eğitim dünyasına çok yeni olarak getirilmiş bir yöntem olarak görülmeyebilir. Ancak bu çalışmada farklı uygulama stratejilerinden bahsedilmektedir. Çalışmanın yazarına göre bazı yenilikler getirildiği iddia edilmektedir. Bunlar nelerdir? Genel olarak eğitimin gelişim süreci göz önüne alındığında nasıl bir tablo ortaya çıkmaktadır?

Türk ve Dünya eğitim tarihlerine ve bu süreç içerisindeki öğretme ve öğrenme stratejilerine bakıldığında farklı uygulamaların olduğu görülmektedir. Özel ders verme metoduna benzer bir uygulama olan ev okulu (home schooling) için Pehlivan, Marberry, Knowles, Ray ve Marlow’dan naklen şöyle bir aşama ortaya koymaktadır: Kamu okullarına ilişkin eleştiri ve karşı çıkışlar; kamu okulları yöneticilerinin ev okullarına ilişkin yasa ve düzenlemelerle yüz yüze gelmeleri; kamu okullarıyla işbirliği; birleştirme ve ev okulları uygulamalarının çeşitli bölümlere ayrılması (Pehlivan, 2003, 92). Her ne kadar bu aşamalar “tutoring” için bire bir geçerli sayılmasa da, bunun da benzer bir aşamadan geldiği söylenebilir. Özel ders verme ile ev okulu uygulamalarının okula karşı getirilen eleştirilerin ve girilen faaliyetlerin son aşamasında birbirlerinden uygulama yönüyle ayrıldığı görülmektedir.

Topping’in yöntemi, çalışmanın girişinde belirtildiği gibi daha önceleri değişik şekillerde dile getirilmiş ve farklı uygulama alanları bulmuş, popüleritesi azalıp çoğalmakla birlikte hiçbir zaman kaybolmamış olan bir yöntemden esinlenilerek geliştirilmiş bir öğretme tekniği olarak görülmektedir. Çeşitli ülkelerin eğitim tarihlerine bakıldığında zaman, özellikle yüksek tabaka mensuplarının gerek kendileri ve gerekse çocuklarının eğitimleri için özel eğitimciler tuttıkları bilinmektedir. Bunun farklı uygulamaları Türk ve Dünya eğitim tarihlerinde görülmektedir. Bu durum, her ne kadar yazarın bu çalışmasında üzerinde durduğu profesyonel olmayan eğitimcilerin ders vermesinden ayrılıyorsa da, mahiyet açısından birbirinden tamamen ayrı şeyler değildir.

Buradan da anlaşıldığı üzere özel ders verme aslında Türk Eğitim Tarihinde farklı türde örneklerini bulan bir uygulama olarak görülebilmektedir. Topping’in önerdiği öğretme tekniği de buraya kadar anlatılan uygulamaların bir versiyonu olarak düşünülebilir.

Böyle bir sonuca ve değişime hangi aşamalardan sonra gelinmiştir? Bulunulan noktada, yazarın oldukça önemli gördüğü özel ders verme metodunun, geleneksel eğitim anlayışının dönüşüm sürecine katkıları neler olabilir? Bunlar vb. bir çok sorunun sorulabilmesi için Topping’in görüşlerine bakılması ve bu sorulara cevap verilebilmesi için de eğitim açısından günümüzdeki noktaya gelme aşamalarına kısaca göz atılması gerekmektedir.

Okul Eğitimine Getirilen İlk Radikal Eleştiriler: “Okulsuz Toplum ve İllich”

İnsanlığın gelişim süreci 18. yy’daki sanayi devrimiyle çok değişik bir hâl almıştır. Toplumsal hayatın düzeni, devamlılığı ve refahı için bir çok yeni kurumlar ortaya çıkarken, buna karşılık bir çok kurum ortadan kalkmak zorunda kalmıştır.

Sanayi devrimine kadar çocuğun eğitiminde en etkin ve önemli görevi aile üstlenirken bu dönemden sonra, çocuk ve eğitimi konusunda aile giderek önceliğini kaybetmiştir. Aile toplum hayatından belli bir noktaya kadar geri çekilmiş, onun ye-

rine eğitim girmiştir. Dönemin spesifik özelliklerinden biri, çocuk eğitiminin aile dışındaki bir kuruma havale edilmesinin kaçınılmaz hale gelmesidir. Fabrikalaşma, kadınlar için ev dışında çalışmaya başlama, geleneksel mesleklerin çalışma koşullarıyla, modernleşme dönemi mesleklerinin çalışma şartları oldukça değişmiştir. Çalışma ve günlük hayattaki bu farklılaşma beraberinde çocuk eğitimine yönelik farklılaşmaları da getirmiştir.

Modernitenin bir anlamda geri plana ittiği ailenin yerine geçen ve onun görevlerine talip olan okul, bu görevini bir başka kuruma devretme hazırlığındadır. Bu yeni kurum medyadır. Toplumsal hayatın bütün detaylarına nüfuz etmeye başlayan medya eğitime de el atmış ve ondan önemli bir pay almış durumdadır. Medya insanlar için hem haber kaynağı, hem eğlence, kamuoyu oluşturma mekanizması, hem de eğitsel araç olarak görülmektedir.

Sanayi toplumunun etkili eğitim kurumu olan okul daha 1930'lu yıllarda eleştirilmeye başlanmıştır. B. Russell *Eğitim ve Toplum Düzeni* adlı kitabında okulu çeşitli yönleriyle eleştirmiştir. 1970'lere geldiğinde İ. İllich, *Okulsuz Toplum* (Deschooling Society) adlı kitabını yayınlamıştır (Tan, 1984; 1987; Doğan, 1997). Okulsuz Toplum, çağdaş toplumun eğitim dahil, başat tüm kurumlarına yönelttiği kapsamlı ve çarpıcı suçlamalarla radikal eleştirmenlerin Manga Carta'sı (Tan, 1984, 58) olarak anılacak bir eser olarak bilinmektedir.

İllich bu eserinde toplumun okulsuzlaştırılması fikriyle birlikte asıl, okula şartlanmış kafaların, düşüncelerin okulsuzlaştırılması gerektiğini öne sürmüştür. O'na göre okul, değerleri kurumsallaştırmakta, çağdaşlaşmış proletaryanın dini olmakta, liberal bir eğitim verememekte, meşru bir eğitimin görevini yerine getirememekte, gelenekleri bütün katılığıyla bireylere aktarmakta, bireyi topluma koşulsuz olarak takdim etmekte, evrensel yönü bulunmamakta, programlanmış bilgiler sunarak gerçeği gizlemekte, insanları tamamen sertifikalaştırmakta, çok pahalıya mâl olmakta, devam zorunluluğu nedeniyle çocukları bütün günlük yaşam olanaklarından alıkoymakta, koparmakta ve daha yabancı, büyüsel ve son derece ciddi bir ortamın içerisine koymakta, insanların farklılaşmalarını ve çok farklı olan insan yeteneklerini ortaya çıkmasını engellemektedir.

İllich Okulsuz Toplum'da, okulun bütün olumsuzluklarını saymakta ve ortaya çıkan sorunlar hakkında çözüm önerisi olarak şunları söylemektedir:

"Değerlerin kurumsallaşması olarak kabul edilen okullaşma evrensel gerilemenin ve çağdaş yoksulluğun üç boyutunu oluşturan fiziksel çöküntünün, toplumsal kutupsallaşmanın ve ruhsal yetersizliğin başlıca nedenidir. Dolayısıyla toplumun okulsuzlaştırılması kamusal eğitimin yararına olacağı gibi aile yaşamının, siyasetin, güvenliğin ve benzer kurumların kurtarılması onların yararına olacaktır (İllich, 1998).

Peki bu okulsuzlaştırma nasıl ve kim tarafından yapılacaktır? Bu soruya da İllich şöyle bir çözüm yolu önerir: Tıpkı dinde reformu gerçekleştirmenin kiliseden yetişmiş din adamlarına nasip olması gibi, eğitimin okulsuzlaştırılması görevi de okuldan yetişenlere düşmektedir (İllich, 1998, 104).

İllich, eğitimde okulsuzlaştırmayı sağlayacak olan eğitimciler için "*educational network*" adını verdiği eğitim ağlarını önermiştir. Bu eğitimsel ağ içerisinde birbirinden farklı olarak dört ayrı çalışma ağı bulunmaktadır. Bunlar şunlardır: Eğitim amaçları için kaynak hizmeti, yetenek değişimleri, *akran eşlenimi* ve serbest eğitimciler için kaynak hizmetidir (İllich, 1998, 114).

Buraya kadar İllich'in görüşlerine yer vermek, bu yazının amacı bakımından ilgisiz gibi görünse de, ortaya ilginç bir sonuç çıkmaktadır: Burada Topping'in görüş-

lerinin zemini olarak görülebilecek fikirler bulunmaktadır. Bu durum özel ders verme metoduyla okulsuz toplum uygulamasının karşılaştırılmasına zemin hazırlamaktadır. İllich'in çalışmasında değinilen akran eşlenimi Topping'in çalışmasında açıklanan *bire bir birlikte çalışma* yöntemini çağrıştırmaktadır. İllich, akran eşlenimini şöyle açıklar: Bu, nedenini ve niçinini sorabilecekleri bir partner bulma ümidiyle içinde bulunmayı arzuladıkları, öğrenme aktivitesi tanımlamaları için kişilere imkan sağlayan bir eğitimsel ağıdır" (İllich, 1998, 114).

Bu tanımlamanın devamında partner uygulamasıyla ilgili aşamalar bulunmaktadır. İllich bu bölümde eğitimsel ağın başlama ve uygulama aşamalarıyla, avantajları, amaçları, faydaları ve organizasyonu hakkında muhtemel bir eğitim düzeninin öngörülerinin bilgilerini vermektedir. Buradan hareketle Topping'in çalışmasının fikri temellerinin *okulsuz toplum* öngörüsünden esinlendiği ve İllich'in eserinin ilgili sayfalarıyla uygunluk içerisinde olduğu söylenebilir.

İllich'in şu satırları neredeyse Topping'in çalışmasında tam olarak karşılığını bulabilmektedir: Arzu edilebilir bir eğitim sistemi her bir bireye partnerini ve katılmak istediği aktiviteyi açıkça belirlemesine olanak tanımaktadır.... Çocuklara daha küçük yaştan itibaren değerlendirme ve başkalarıyla beraber olma imkanı tanıma, onları yeni girişimler için yeni partnerler aramaya karşı yaşam boyu sürecek bir ilgiye hazırlama hizmeti görür... Partner uygulamasında klüpler bu amaca hizmet etmektedirler.... Belli başlı kitapları, makaleleri tartışmak isteyen insanlar, başka tartışmalar için muhtemelen ücret ödemek zorunda kalacaklardır...Yetenek öğretimi partnerleri eleştirmede olduğu gibi, her iki taraf için eşit faydalar sağlamayabilir... Partner uygulaması son derece basittir... Kullanıcı kendisini adı ve adresiyle tanıtarak ve partner aradığı alanı açıklayarak ilgili birimlere başvuracaktır... Böylesi bir eşlemenin, telefon ve posta uygulamasında olduğu gibi sömürülebileceği ve hatta ahlak dışı amaçlar doğrultusunda kullanılabilmesi ihtimalini göz önünde bulundurmalıyız. Bu uygulamalar için önceden bazı önlemler alınmalıdır.... Okulsuzlaştırılmış bir toplumda uzmanlar artık, müşterilerinin kendi sahip olukları eğitim geçmişlerine güvenmeleri iddiasında bulunamayacaklardır ya da müşterilerinin kendi eğitilmişliklerini taktir eden diğer uzmanlara geliş güzel bir şekilde müracaat etmeleri garanti olamayacaktır. Uzmanlara güven besleme yerine, bilgisayar vasıtasıyla kurulmuş olan akran uygulamalarıyla, onların memnuniyet duydukları bir uzmanın deneyimli müşterileriyle görüşmek, potansiyel bir müşteri için mümkün olmalıdır. Böylesi uygulamalar hastalara kendi doktorlarını, öğrenciler de kendi öğretmenlerini seçmeye imkan tanımış olan kamu yararları olarak görülebilir (İllich, 1998, 130-137).

Tutoring'e Benzer Bir Eğitim Yaklaşımı: "Home Schooling" (Evde Eğitim)

Topping'in çalışması, 70'li yıllarda, aslında büyük bir öngörü olarak algılanan kehanetin (Doğan, 1997, 130), günümüzde imkan bulduğu bazı ortamlarda uygulama imkanı bulunduğunu gözler önüne sermektedir. Öyle ki, "fırsatlar ve hürriyetler ülkesi olarak bilinen ABD'de başka bir eğitim türü de '*home schooling*' denen *evde eğitim* artık tartışmadan uygulama düzeyine geçmiştir. "Çocukların okul yerine evde formal eğitimi", ailelerin çocuklarını devlet veya özel okul dışında başka bir şekilde eğitmelerini sağlayan bir olanak, çocukların eğitiminde ailelerin birinci derecede rol sahibi olması (Pehlivan, 2003, 92) vb. şekillerde tanımlanan "home schooling" uygulamasına bakıldığında "tutoring" ile bir çok noktada uygunluk içerisinde olduğu görülebilir.

ABD'de bir milyondan fazla çocuk okula gitme yerine eve gelen öğretmenler tarafından özel olarak eğitilmektedir. Bunu tercih edenler, öğrenme için okulun gerekli olduğuna inanmayanlar, okuldaki eğitimin kişileri tek tipçiliğe yönelttiğini dü-

şüenler ve çocuklarını okuldaki kötü etkilerden muhafaza etmek isteyen ailelerdir. İstatistiklere göre evde eğitilen öğrenci sayısı gün geçtikçe artmaktadır (Çengel, 2001, 9). Bu uygulama Topping'in görüşlerinden farklı olmakla birlikte, tamamen ayrı şeyler olarak da durmamaktadır. Aralarındaki farklılıklar, temelde olmayıp ayrıntıdadır. Evde eğitim uygulaması özel ders verme eğitiminin bir öncesinde yer alabilecek ya da eş güdümlü bir aşama olarak görülebilir. Evde eğitim uygulamalarının başlamış olması, Topping'in görüşlerinin sıradaki öğretme stratejisi olduğunu haber vermektedir.

Sonuç

Bütün bunların sonunda, önemli bir gerçekle ve belki de bir paradoksla karşı karşıya kalınmaktadır. Gerek İllich'in, gerekse Topping'in eğitim uygulamalarında gerekli gelişimi ve değişimi yapacak olan aktörler: profesyonel eğitimciler, usta organizatörler ve tecrübeli kişiler olarak tayin edilmektedir. Bir taraftan okul eğitim sürecinin dışında bırakılırken, diğer taraftan kurulacak yeni sistemin mimarları olarak okul mensuplarına bel bağlanması temelde bir tür çelişki meydana getirmektedir. Okul olmadan böylesi aktörlerin yetişmesi mümkün müdür? Mümkünse, buna yönelik görüşler nelerdir? Bu sorulara cevap vermek, bu değerlendirme yazısının amacını aşmaktadır. Ancak paradoksun temelinde var olan eğitimi ve toplumu tamamen okulsuzlaştırmak fikrine bir virgül konularak, özellikle ve öncelikle insan hayatında okullaşmanın ve okulsuzlaştırmannın yapıldığı dönemler belirlenerek sınırlar çizilmelidir. Ancak bu aşamadan sonra çelişkileri ortadan kaldırmak mümkün olabilir. Bundan sonra, okulsuz öğrenme süreci daha sağlıklı bir biçimde tartışılabilir.

Kaynakça

- AKYÜZ, Yahya (2004). **Türk Eğitim Tarihi, (M.Ö. 100- M.S. 2004)**, Pegem A Yay., Ankara.
- AYDIN, Halis (1999). "XIX. yy'da Osmanlı Devleti'nde Kurulan Cemiyet-i İlmîyelerin Eğitim ve Öğretim Çalışmaları", **Osmanlı**, C.5., Ankara.
- ÇENGEL, Yunus (2001). "Bilgi Çağı ve Amerika'da Eğitimde Yeni Yönelimler", **Karizma**, S.8, İstanbul.
- DOĞAN, İsmail (1997). "Okulsuz Toplum ve İvan İllich'in Kehaneti", **Değişen Türkiye'de Bilim ve Kültür**, İmaj Yay., Ankara.
- GÜNDÜZ, Mustafa (2003). "Postmodern Toplumda Yeni Bir Öğrenme Yöntemi: Özel Ders Verme(Tutoring)" Keith Topping'ten Çeviri, **Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, C.36, S.1-2, s.175-188.
- İLLİCH, İvan (1998). **Okulsuz Toplum**. (Çev. Mehmet Özey), Şule Yay., İstanbul.
- PEHLİVAN, İnyet - Zeki PEHLİVAN (2003). "Ev Okulu Uygulaması: Amerika Birleşik Devletleri Örneği", **Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, C.33, S.1-2, Ankara.
- TAN, Mine (1984). "İ. İllich ve Okulsuz Toplum", **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, C.16, S.2., Ankara.
- (1998).**Okulsuz Toplumdan Sonrası**, A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, C. 21, S.1-2.
- TOPPING, Keith (2000). **Tutoring**, International Academy of Education, Switzerland.

NEW APPROACHING APPLICATION OF DESCHOOLING EDUCATION – Critics of Tutoring Case –

Mustafa GÜNDÜZ*

Abstract

This study is an evaluation of the tutoring that new and different method in deschooling education. The main concern of the study was what tutoring is, which methods should be used in tutoring, its advantage and disadvantages and what tutoring brings into the field of educational sciences. Additionally study investigates the fundamental claims of tutoring and its validity. Importance of tutoring in the world and Turkey was also mentioned in the study.

As a new teaching and learning methods of post-modern society tutoring, compared with historical background and deschooling in the article. Tutoring has been taken into consideration as a different version of deschooling society and home schooling.

Key Words: Deschooling society, deschooling education, home schooling

* Dr., Fırat University, Faculty of Education, Elazığ